

УДК 82-1

Цимбала В.І., доцент[©]*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького*

ІСТОРІЇ НЕСКОРЕННИХ: ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЬГИ СЛІПОЇ

Стаття знайомить із життятом та діяльністю видатної представниці славної когорти української галицької молоді 30-40 років минулого сторіччя Ольги Сліпої – борця за Українську Державу, в'язня сталінських таборів, талановитого науковця і невгамованого громадського діяча.

Ключові слова: Ольга Сліпа, гімназія, фельдшер, лікар, Українська повстанська армія, ув'язнення, науковий працівник, симпатотоніки, краснавчий музей, культура.

Народилася в містечку Струсові на Тернопільщині 20 липня 1921 р. в родині місцевого лікаря Родіона Сліпого і відомої перекладачки Ольги з дому Ситник. Це був давній рід, до якого належав і Патріарх Української церкви Йосиф Сліпий, який доводився Ользі стриєм.

Виховуючись високоінтелігентними батьками - патріотами, зростаючи в середовищі визначних струсівських родин, навчаючись у Львівських гімназіях сестер Василіянок, Академічній, «Рідної школи», а згодом у гімназії «Рідної школи» у Тернополі, де вчили учнів серцем і душою, Ольга збагатила свій духовний потенціал всіма тими цінностями, що визначили її як людину незламну, сповнену духовного натхнення, готову завжди до борні та самопожертви задля гідного майбуття свого народу.

Під час навчання в Тернополі була членом Пласти та належала до молодіжної ланки ОУН «Юнацтво». Остап Васильович Хоміцький, довголітній викладач та завідувач кафедри іноземних мов нашого університету, був однокласником Ольги Сліпої у Тернопільській гімназії. У своїх спогадах з приємністю згадував: «Оля відзначалася внутрішньою зосередженістю, природною скромністю, їй були чужі елементи самохвальби, пихатості. Високий рівень уродженої інтелігентності, таланту, помножений на працьовитість, забезпечував їй глибокі знання і поставив у число відмінників у класі. У відношеннях з колегами - відкрита й безпосередня, зі щирою, непідробленою усмішкою, готова допомогти будь-коли товаришам, вона здобула загальну симпатію і любов колективу».

Ольга мріяла стати лікарем. До 1944 року навчалася у Львівському медінституті, була вже на четвертому курсі, але, ставлячи на перше місце інтереси України, покинула навчання і пішла в УПА як лікар Українського Червоного Хреста Чортківського надрайону надавати медичну допомогу раненим повстанцям. Саме під час надання такої допомоги 19 грудня 1945 р. її

[©] Цимбала В.І., 2012

заарештовують, допитують, мучать і засуджують на 10 років табірного ув'язнення. Судили Ольгу військовим трибуналом як Ганну Паньків, бо їй вдалося приховати своє ім'я і походження. Термін ув'язнення відбувала в таборах Донбасу, Горьківської області та Караганди.

У 1956 р. повернулася з ув'язнення до Львова, де з великими труднощами розпочинала життя спочатку: без прописки, без трудової книжки та диплома, без даху над головою. Працювала патронажною сестрою в районі, лаборантом у медичному інституті, медсестрою Львівського онкологічного диспансеру.

Ще в 1959 р. Ольга закінчила Львівське медучилище, отримавши диплом з відзнакою. Медінститут, коли там відкрився вечірній факультет, для неї, як неблагонадійної, був недоступний.

Працюючи в онкодиспансері, вона ретельно вивчала літературу про біохімію пухлин, про поведінку макро- і мікроелементів, метаболітів, ферментів, гормонів та інших біологічно активних речовин, зазначаючи, на що вони впливають. Опрацювавши понад 1000 джерел, вона виявила чітку закономірність, що за наявності пухлин в організмі суттєво знижується концентрація вітаміну В₆ та АТФ. Ольга Радіонівна вирішила здобути вищу освіту. Друзі нарадили поступати в зооветеринарний інститут, оскільки мала диплом фельдшера з відзнакою, а тому скористалася з права здачі одного іспиту і в 48-річному віці стала студенткою - заочницею першого курсу зоотехнічного факультету, який закінчила з відзнакою. Її кожна контрольна і курсова робота відзначалася довершеністю і служила взірцем для багатьох студентів. У заліковій книжці мала лише відмінні оцінки.

Студенти -заочники повинні були працювати за спеціальністю і завдяки професору С.В. Стояновському працювала з 1973 по 1977 рік старшим лаборантом науково-дослідного сектору кафедри фізіології Львівського зооветеринарного інституту, звідки вийшла на пенсію, продовжуючи працювати в інституті без зарплати. Працюючи в науково-дослідному секторі при кафедрі фізіології сільськогосподарських тварин Львівського зооветеринарного інституту, пані Оля проявила себе як цілеспрямований, високоерудований науковий працівник. Її невтомна праця над науковою літературою, глибокий аналіз досягнень фізіології та досліди стали підґрунттям теорії енерго-кофакторно-субстратної недостатності (ТЕКСН), авторами якої крім неї були завідувач кафедри С. В. Стояновський і доцент Р. М. Ступницький.

Практичне значення цієї теорії полягало у використанні симпатиконіків в обміні речовин як засобів, що коректують середовище, протидіють пристосуванню організму тварин до відхилень в обміні речовин та в регулювальних реакціях. У результаті в організмі нормалізуються життєві процеси.

Для усунення чинників, що сприяли корекції відхилень в умовах пониженої продуктивності організму бугайців на відгодівлі, автори використовували вітамін В₆ (піридоксиновий монопремікс). Вони також досліджували сприятливий для бугайців вплив симпатиконічних

мікроелементів і встановили їх нестачу в тканинах організму тварин, кормах і ґрунті. Це результат того, що кормовий та особливо цукровий буряк вичерпує з ґрунту мікроелементи, насамперед цинк. Тому вирощені на так збіднених ґрунтах кормові культури містять мало цинку. Підгодівля тварин одним лише сульфатом цинку не давала позитивного ефекту, а комбінація його з антагоністом - парасимпатикотоніком сульфатом міді (1:10) з невеликою кількістю йодистого калію нормалізувала обмін речовин та енергії, внаслідок чого збільшувалися приrostи живої маси бугайців.

На жаль концепцію цієї теорії Державний комітет з винаходів і відкрить СРСР не призначав як відкриття.

Ольга Сліпа була людиною надзвичайної скромності й працьовитості. Доручену справу виконувала з любов'ю до працьовитості, старанність, відповідальність і пунктуальність завідувач кафедри професор С. Стояновський завжди ставив у приклад студентам, а також аспірантам та співробітникам кафедри та інституту.

Пані Оля дуже любила студентську молодь, особливо студентів, які працювали в наукових гуртках та мистецьких колективах інституту. Особливо раділа з успіхів ансамблю пісні і танцю "Підгір'я" (керівник В. Пержило) та вокально-інструментального ансамблю "Горицвіт" (керівник С. Чорненський). Ці колективи часто виступали в стінах рідного закладу, у львівських театрах, Львівському та Українському телебаченні, гастролювали по Україні та за її кордонами. Вона розуміла, що школа музики, танцю та співу, через яку проходять студенти-аматори в мистецьких колективах, сприяє формуванню їх особистості та гордості за свій внесок у розвиток рідної культури. Молодь, сформована на зразках національної і світової культури, в майбутньому становитиме еліту української нації.

У 1989 р. Ольга Сліпа повертається до рідного Струсова, працює над створенням Струсівського краєзнавчого музею, для якого зібрала багато документів, цінних матеріалів та експонатів, а також передала велику кількість зібраних цінностей для музею імені Кардинала Й. Сліпого у Заздрості.

Невблаганна раптова смерть перервала жертовну працю Ольги Сліпої на 82-ому році життя 11 травня 2003 року.

Література

1. Бусько М.В., Пушинська І.М., Адамчук М.О., Нижник О.В., Костюк С.С., Цимбала В.І. Життєві дороги Ольги Сліпої// Наукові праці студентів за матеріалами всеукраїнської студентської наукової конференції, організованої і проведеної біолого-технологічним факультетом.- Львів, 2012.- с.167-169.
2. Габлевич Б.І., Ярема С.Я. Нескорена Струсів'янка Ольга Сліпа// Науково-популярне видання.-Львів: Наукове товариство ім. Шевченка, 2005.- 178 с.
3. Хоміцький О. Крізь роки і десятиріччя. Спогади. – Львів, 2004.–464 с.
4. Ковалюк Р.Т. «Ватра академії» // Науково-популярне видання.–Львів: Світ, 1999.–104 с.

5. Іваничук Й. Містечко Струсів // Теребовлянська Земля – історично мемуарний збірник.– Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1968.– с. 822.
6. Стояновський С.В., Ступницький Р.М., Слипа О.Р._ Теория энерго-кофакторно-субстратной недостаточности (ТЭКСН) как новая теория адаптации организма к действию раздражителей и ее практическое применение. - Заявка на открытие, поданная в Госкомизобретений и открытый СССР Львовского зооветеринарного института от 16.05.1978.
7. Стояновский С. В., Ступницкий Р. М., Слипа О. Р. Основные аспекты новой теории адаптации / Повышение продуктивности и борьба с болезнями сельскохозяйственных животных в условиях промышленного животноводства // Тезисы докладов научно-производственной конференции. -Львов, 1981.- С. 5-7.
8. Стояновский С. В., Ступницкий Р. М., Цымбала В. И., Слипа О. Р. Эффективность симпатико-тонического премикса при откорме скота // Повышение продуктивности и борьба с болезнями сельскохозяйственных животных в условиях промышленного животноводства. Тезисы докладов научно-производственной конференции. -Львов, 1981. - С. 9-10.

Summary

Tsymbala V.I., docent

*Lviv national university of veterinary medicine and biotechnologies named
after S.Z. Gzhytskyj*

THE HISTORY OF UNSUBDUE: LIFE AND THE ACTIVITY OF OLGA SLIPA.

The article deals with the life and the activity of the famous representative glories cohort of Ukrainian Galician youngers of 30-40 years of last century.

Olga Slipa is the fighter for the Ukrainian State, the prisoner of Stalin encampment, talented scientist and the restless public active woman.

Key words: Olga Slipa, higt school, folklore, doctor, Ukrainian insurgent army, imprisonment, scientific worker, symphatotonic, museum of regional ethnography.